

POOLTOORE TELLISEGA KONNATIIKI PILDUMAS EHK JUTUSTUS VEEST JA ILMAST

P. I. Filimonov. „Thalassa! Thalassa!“. **Tlk Ingrid Velbaum-Staub.** Tallinn: Varrak, 2013. 492 lk.

Möödunud, 2013. aastal lõi eesti kirjanduses vast suurimaid laineid Valdur Mikita „Lingvistiline mets“. See raamat, kuigi õigupoolest juba päris mitmes samas vaimus teos Mikita sulest, pakkis lahti eestlase olemuse, mis polevatki tuim ja hall, küüned-enda-poole-krabav rehepaplus, vaid mitmiktajude kirevas maailmas möllav eriomane vaimne kõrgelennulisus. Hasso Krulli sõnutsi murdis „Lingvistiline mets“ välja tänapäevast eesti kultuuri iseloomustavast inertsusel ja nihilismist.¹ Äärmustesse välja murdmist näib siinmail tõesti vankumatu paratamatusena pärssivat kas siis sisemine võimetus või mingite väliste tegurite piirav mõju; küllap vä-

¹ H. Krull, Lugu mehest, kes kukkus oma sokiauku. – Vikerkaar 2013, nr 10/11, lk 151–162.

hendab loominguline ääremaastumine niigi perifeerses kultuurikeskkonnas ka võimalusi tunnustust leida.²

Aga mida teha loomeinimesel, kes tänu oma sünnipärale juba niigi asetseb tillukese fragmendina perifeerse kultuuriruumi ääremaal? Nagu eestivene kirjanik P. I. Filimonov ise on öelnud, „...olukord [on] pigem kurvastav, sest neid lugejaid, kellele tasuks avaldada minu teosed siin ja vene keeles on, noh, 15 tükki, keda ma kõiki isiklikult tunnen.“³ Raskendavaks asjaoluks veel see, et pole ju eestivene kirjandus, kui läheneda asjale biogeograafia terminitega, midagi endeemilist, mille säilitamise ja ülalpidamise vajadus oleks ilmne; ei, tegemist on disjunktse levila ühe nurgakesega, kusjuures areaali põhiosa ehk

² Vt ka: B. V a h e r, Kui veest saab aur ja aurust vile. – Vikerkaar 2013, nr 10/11, lk 172–177.

³ M. K a n g r o, See ei ole rahvuskirjandus! – Sirp 6. VI 2013.

vene kirjandus on niivõrd suur ja kestlik, et seal vaevalt seda väikest eraldunud killukest üldse märgataksegi. Pole see Eesti ju nii kaugel ka, et sinne vene keeles kirjutav seltskond põhiareaali jaoks mingil moel eksootilisena tunduks. Kui seal kedagi üldse märgatakse, siis vaid üksikuid emergente, nagu näiteks Mihhail Veller, kes juba enne areaali katkemist olid suutnud endast üle terve levila märgi maha jätta. Ja eestlased ise eelistavad lugeda pigem neid vene keeles kirjutavaid kirjanikke, kes juba vene kultuuri põhiareaalis läbi on löönud, mitte siinsete venelaste teoseid.⁴

Kahtlemata on eestivene kirjanikel siiski suurem võimalus püüda lugejate tähelepanu Eestis, kus nad ise elavad ning tegutsevad, kui läbi lüüa Venemaal (kuigi noorema põlve eestivene kirjanik Andrei Ivanov saavutas esimese tunnustuse just nimelt seal). Seega ongi eestivene kirjanikel ja kirjandusel mõistlik oma ellujäämisvõimaluste suurendamiseks pigem loimida end vahetult ümbritseva kultuuriruumiga – hübriidiseeruda eesti kirjandusega, sellega kokku mängida. Sümbiootilise kultuuri olulisust ongi rõhutatud eriti äärealade kultuuriruumide puhul.⁵ Viimased kümmekond aastat on eestivene kirjanikkond just sellele keskendunud, eriti nooremad, kes Igor Kotjuhi eestvedamisel 2003. aasta märtsis Tartu Ülikooli peahoone auditoriumis 228 asutasid kakskeelse kirjandusrühmituse Tuulelohe – Vozdušnõi Zmei.⁶ Sellest saati on eestivene kirjandus üsna järjekindlalt pildil olnud, suuresti Andrei Ivanovi ja P. I. Filimonovi vedamisel. Vene keeles kirjutatud tekstid ilmuvad viimastel aastatel sageli esmalt eesti-

⁴ P. Helme, Võoras või oma? Kuhu ja kellele kuulub Eesti vene kirjandus? – Eesti Ekspress 21. II 2010.

⁵ J. Talvet, Mõtteid tänapäeva tõlkefilosoofiast. Kas antropofaagia või sümbioos? – Keel ja Kirjandus 2006, nr 5, lk 353–364.

⁶ Lähemalt vt: I. Kotjuh, Kuidas tuulelohe lendu läks? – Vikerkaar 2007, nr 9, lk 50–66.

keelses tõlkes ja alles seejärel vene keeles, kusjuures näiteks Filimonovi jutukogu „Nekroloogide kirjutamise oskus” avanovelli „Malemäng Wojciechiga” on maakeelde tõlkinud autor ise.

Niisiis tundub, et eestivene kirjanikud on valinud õige teeotsa, mida mööda edasi minnes pole hirmu tupikusse sattumise ees. Eesti lugejaskond ning kultuuriajakirjandus on nad küllalt hästi omaks võtnud, kuigi kohati üsna konarlikult, kui meenutada näiteks Ivanovi romaani „Peotäis põrmu” ümber toimunud segadust kulka 2011. aasta auhindade määramisel: mainitud teos ei mahtunud ühegi kategooria alla, kuna oli tõlgitud eesti keelde otse käsikirjast.

Eelmisel aastal ilmus Filimonovil suisa kaks algupärast proosaraamatut (mõlemad tõlgitud eesti keelde venekeelsest käsikirjast), juba mainitud „Nekroloogide kirjutamise oskus” ja romaan „Thalassa! Thalassa!”, millest viimane püüab paljuski olla vähemalt sama mastaapne kui eespool mainitud Mikita raamat. Ja kui mitte muu, siis vähemalt kvantiteedi poolest on „Thalassa! Thalassa!” oma pea poole tuhande leheküljega muljetavaldav. Ka pealkirja saatev klassifikatsioon – „romaan-imerohi” – pakatab ambitsioonikusest. Erinevalt Mikita kõikehõlmavast sissepoole-koha paiksusest kasutab Filimonov kardinaalselt teistpidist võimalust lugeja kaasa haaramiseks – täielikku kosmopoliitsust. „Thalassa! Thalassa!” tegevuspaikadeks on Euroopa, Aasia ja Lõuna-Ameerika, mida mööda peategelased liiguvad enamasti üsnagi meelevaldsetel ajenditel, kodust, juurtest ja muust säärasesst põrmugi hoolimata. Veelgi enam, klassifikatsioonis väljahõigatud panatseaks on vesi, mis ju kõikjal meie sees ja ümber igasugu vormides ja kvaliteedis muudkui imbub, nõrgub, voolab ja tulvab, ja loodus teatavasti riigipiire ei tunne.

Raamatul on neli peategelast, kellest igauhte saadab eraldi tegevusliin: Georgi otsib tuttava eradetektiiv

Adami ja tema välismaalasest abiliise Jean-Pauli abiga oma pruuti, kes kaob kui vits vette; vananev muusik Blutussov otsib mingit uut impulssi, mis ta elu jälle elamisväärsaks teeks ja ehk uut loomingutki kirjutama paneks; ootamatu päranduse saanud Arkadi, kes pole veel kordagi naisega olnud, hakkab otsima võimalusi, et teha teoks oma kauaaegne unistus – ideaalne pornofilm (sedasama kinnisideed tutvustatakse juba Filimonovi debüütromaanis „Mitteeukleidilise geomeetria tsoon” lk 103–107); kõik eelnevad liinid traageldab kokku veekandjate sekt. Igas peatükis on iga liini päralt vähemalt üks alapunkt ja iga peatükk lõpeb mingi pealtnäha asjassepuutumatu lisaga (fetišite nimekiri, Bakuu metrooliinide skeem, kokteiliresept jms), mille seosed raamatu sisuga on autori enda sõnul puhtalt assotsiatiivsed.⁷

Filimonovi teist romaani on loetud päris usinasti ning lisaks trükiajakirjanduses avaldatud arvustustele leiab selle teose kohta mõtteid ka paljudest blogidest. Valdavalt kiidetakse romaani värskust⁸ ja tempokust, eriti alguses⁹, ja ebaeestilikku kosmopoliitsust¹⁰, samas kui kõige nõrgemaks on hinnatud raamatus läbinisti kursiivis esitatud veekandjate seksti liidri meenutusi ja õpetusi (kõik äsja mainitud allikad). Esimesed kolm liini liiguvad suhteliselt tavapärastel tänapäeva romaanikirjanduse radadel, söö-palveta-armasta-tüüpi urbanistliku eneseotsingukirjanduse keskmisest kröömikese rajumas, noortepärasemas ja eksperimentaalsemas võtmes. Neljas, salapärase veekandjate seksti liin paistab aga välja oma ulatuse ja kõikehõlmavuse pretensioo-

nikuse poolest. Sedasorti suurejoonelist fiktsionaalse kultuse konstrueerimist ei näe kodumaises kirjanduses sugugi sageli, esimese hooga meenub Tarmo Tedre romaan „Onanistid” (2006), mille puhul peavad kriitikud Kloogal asuvat Onanistide Keskust ja selle asutuse ideoloogiat sarnaselt veekandjate seksti tegevusliiniga romaani nõrgimaks küljeks;¹¹ mingil määral sobitub sinna kõrvale ehk ka Rein Raua „Rekonstruktsioon” (2012).

Filimonovi proosa kuulub selgelt vene ja lühivormides kindlasti ka postsovetlikku kultuuriruumi – tegelastel on vene nimed, uue järel saab käia ööpäevaringelt ja puhkama igatsetakse Musta mere äärde. Näiteks „Nekroloogide kirjutamise oskuse” novellides on ca 25 vene nime kõrval mainitud nelja eesti nime ja vaid ühes loos toimub tegevus Eestis. Ja romaanides pole vahekorrad sugugi teised. „Thalassa! Thalassa!” puhul on toodud otseseid paralleele Viktor Pelevini loomingu.¹² Kohati on seosed Peleviniga tööpoolest varmad tekkima, näiteks võimalikku kriitikat veekandjate seksti tegevusliini teksti meelevaldsuse ja hägususe vastu pareerib autor esitlusintervjuus juba eos, öeldes: „Seksti juhi hääle kirjutasin ma diagnoosiga hullu häälena.”¹³ Sarnast võtet kasutab oma „Libalooma püha raamatu” (2004) sissejuhatuses ka Pelevin, väites, et käsikiri on leitud ja „kujutab endast oskamatut kirjanduslikku võltsingut”. Samuti kattub „Thalassa! Thalassa!” peategelaste elukeskkonna halastamatu absurdus ja küünilisus, millele on liidetud hämaravõitu radu liikuv sektantlus, pelevinliku nägemusega täna-

⁷ M. K a n g r o, See ei ole rahvuskirjandus!

⁸ <http://loterii.blogspot.com/2013/07/pifilimonov-thalassa-thalassa-2013.html> (2. I 2014)

⁹ <http://sehkendaja.wordpress.com/2013/12/06/45-p-i-filimonov-thalassa-thalassa/> (2. I 2014)

¹⁰ B. V a h e r, Kui veest saab aur ja aurust vile.

¹¹ M. M u t t, Eesti kirjandus kui *preten-sioon.vandenõu.com*. – Looming 2007, nr 3, lk 431–454; O. R e m s u, Tarmo, kirjuta elust maha! – Looming 2007, nr 3, lk 466–467.

¹² <http://loterii.blogspot.com/2013/07/pi-filimonov-thalassa-thalassa-2013.html>; K. K r e s s a, Maailm, mille tähtsaim element on vesi. – Eesti Päevaleht 20. V 2013.

¹³ M. K a n g r o, See ei ole rahvuskirjandus!

päeva Venemaa suurlinnaelust, kus liiguvad ringi mitme tuhande aasta vanused Hiina libaloomad.

Kuid vahest kõige sirgjoonelisemaid paralleele saab tõmmata „Thalassa! Thalassa!” ja prantslase Michel Houellebecq'i romaani „Saare võimalikkusest” (2005) vahel: läbi küünilise meelelahutaja silmade avaneb seal lugejale sektantlik transhumaanne lähitulevik – maailm, kus „panatseaks on enesekeskne hedonism”.¹⁴ Houellebecq'i proosalooming on püüdnud neidsamu üleseksualiseeritud konsumeristlikke üksindusfantaasiad, mida kujutavad Pelevin, Vladimir Sorokin ja teised tänapäeva Venemaa šokikirjanikud, mudeldada Lääne-Euroopa ühiskonna põhjal,¹⁵ oma simulatsioonides nii mõnigi kord tulevikku kaldudes. Romaanis „Saare võimalikkusest” kirjeldab ta heausilmalikkude elohimiitide sektit ning näitab lugejale, kuidas suvalise vananeva hipi seksuaalfantaasiatest võib välja kasvada liikumine, mis viib uue inimliigi loomiseni. (Houellebecq võttis elohimiitide sektit kirjeldamisel aluseks raeliitide liikumise, mis samuti kloonimise abil loodab inimkonna tema hädadest vabastada.) „Thalassa! Thalassa!” kirjeldab küllaltki sarnases võtmes veekandjate sektit arenguteed päris algusest kuni globaalse haarde saavutamiseni välja. Niisiis on hea võrrelda, kuidas saavad eri kirjanikud hakkama küllaltki sarnase ülesande lahendamisega. Pealegi lähtuvad mõlema sektit ideoloogiad antiigist tuttavatest algelementidest: Houellebecq'i elohimiitidid kummardavad algolekuna tuld, Filimonovi veekandjad aga vett ja voolamist.

Elementide pidev vägikaikavedu läheb Filimonovil lahti juba raamatu

¹⁴ J. U p d i k e, 90% hateful. A new novel by the provocative Michel Houellebecq. – The New Yorker 22. V 2006.

¹⁵ D. G r a s s, Domesticating Hierarchies, Eugenic Hygiene and Exclusion Zones: The Dogs and Clones of Houellebecq's *La Possibilité d'une île*. – L'Esprit Créateur 2012, kd 52, nr 2, lk 127–140.

esimesest leheküljest alates, kus üks peategelane Georgi ootab vihma käes oma armsamat, Agniat (nimi kõlab nagu *огонь*, vene keeles 'tuli'), kes ei tule ega tule. Kuid Georgi elusädeme ja vee konflikt hajub õige pea, sest Agnia jääbki lõpuni kadunuks, ununedes õige pea ka Georgi jaoks, tänu millele „sündmuste kaskaadi vallandav” algtõuge (tagakaanelt) hajub raamatu jooksul lihtsalt õhku. Siiski, õhk sümbolina mängu ei tule, põhiliseks konfliktiks terve raamatu vältel jääb hoopis vee ja maa vaheline vastasseis, mille vähemasti ideoloogilisel rindel võidab vesi. Pooltargumente maa kui sellise kasuks raamatus ei tooda, seda käsitletaksegi kui pelka jalgealust neile rumalakesetele, kes vooga sulandumise asemel tegelevad mingi argise tiluliluga, nagu raha, seks ja muu säärane.

Vett ülistatakse „Thalassa! Thalassas!” mõõdutundetult. Ja kuigi iga sugune kultuslikkus rajanebki kõige taandamisel ühe konkreetse, ainuõige ja kõikeseletava parameetri või konstandi aujärje ees, muudavad nii välised kui ka sisemised vastuolud tehte saadused kõrvaltvaatajate jaoks heal juhul tobedaks. Ka veekandjate ideoloogia „Thalassa! Thalassas!” kannatab tugevate ebaloogilisuste käes, mis ei lase hetkekski seda liini tõsiselt võtma hakata. Lisaks lõhub see vastuolulisus romaani tervikstruktuuri, kuna kõik ülejäänud liinid lähtuvad just veekandjatest. Pealegi kaldub veekandjate liinis esitatud tekst üsna tugevasti uussiiruse poole ja muutub tänu jut(l)ustaja naiivsevõitu enesekesksele tüütult venivaks. Jah, see kõik võib ju olla taotluslik, kuid muudab teksti pikapeale šarlatanismiks, nagu Berk Vaher ongi öelnud.

Veekandjate ideoloogia algideeks on küllaltki puberteetlik „tungimine esmatõdede poole” põhjusel, et „maailm ei ole päriselt selline, nagu seda kirjeldati koolis ja hiljemgi” (lk 21–22). Tõde eeldab veekandjate jaoks täielikku

lõdvestumist ning avanemist instinkti-
dele, edevuse ja enesearmastuse välja-
juurimist ja voogudega ühtesulamisel
puhastumist. Veekandjate juht mainib
selle ideoloogia ainsa allikana „keda-
gi” võõrast, kes tuli talle mingil hetkel
lihtsalt külla ja hakkas ei-tea-mida
rääkima. Reaalne sektantlus tugineb
peaaegu alati mingitele konkreetsetele
allikatele, enamasti mõnele pühakirja-
le või muule „vihatekstile”,¹⁶ mille vaba
või suisa meelevaldne tõlgendamine an-
nab ideoloogiale selle tugipunktid. Kuid
Filimonov, kes oma sõnutsi on sektant-
luse olemusega küllalt hästi kursis, ei
paku veekandjate ideoloogiale mingeid
lähtealuseid, kuigi raamatu tagakaanel
lubatakse „allikate otsingut nii otseses
kui ka ülekantud tähenduses”. Selle
tõttu jääb lugejal kogemata asja koomi-
line pool, samuti vast kõige intrigeeri-
vam ja määravam osa ühe sekti arengu-
loos: kuidas mingitest uitmõtetest saab
massiline liikumine. Tõsi, formaalselt
seda viimast ju esitatakse, kuid ilma
mingite aluste ja piiranguteta valguvad
need mõtted ja arengud lihtsalt tüütult
laiali. Kui ei millestki muust, siis või-
nuks veekandmise ideoloogia mingil
metafoorsel kujul lähtuda kas või maa-
ilma kõige esimeseks peetava filosoofi ja
teadlase Thalese vee kui ürgalge õpetu-
sest või keldi veejumalatest.

Ning kuigi vee hierarhia põhineb
eelkõige vee puhtusel ja selles puhas-
tumisel, siis nii-öelda praktilises vee-
kandmises pole sellel suuremat täht-
sust. Esmakirgastumise saamiseks
võtab sekti juht oma kaaskonnaga ette
pika teekonna Hiinasse, Jangtse äär-
de – mis on maailma suurtest jõgedest
üks kõige reostatumaid... Samuti ei
paku veekandjatega liitumine kaasa-
minejale mitte midagi peale võimaluse
oma rahast loobuda, sekti juhtliikmeid
teenindada selle eest sisuliselt mitte

¹⁶ Houellebecq tekste puhul on seda nii kirjeldanud Michael Worton: M. W o r t o n, A dog's life (poodles excepted). – The Guardian 29. X 2005.

midagi vastu saamata. Raske on mõis-
ta, mis võiks panna inimesi sektiga lii-
tuma ja kuidas võiks säärane liikumine
aja jooksul üldse mingiks arvestatavaks
jõuks muutuda. Houellebecq kirjeldab
romaanis „Saare võimalikkusest” kõige
detailesemalt just seda, kuidas elohimi-
tide sekt käima läks, milliste võimalike
suundade vahel tuli sekti juhtidel orga-
nisatsiooni arenedes valida, kuidas käis
ladviku võimuvõitlus, mis jäi järele sekti
looja algsetest ideedest – sekt, kuigi sa-
geli ühe prohveti najale tuginev, on siis-
ki kollektiivne nähtus, ning oma sõnumi
edukalt levitamiseks on tarvis konkreet-
selt ka jalgade või linkidega tööd teha.
See, kuidas tegelasi ja tegevusliine ra-
matus avatakse, on küll puhtalt autori
maitse ja võimekuse küsimus, antud ju-
hul on aga valitud tee, mis ei lase lugejal
raamatu vooluga kaasa minna, vaid pa-
neb teda varbaotsa sissekastmise järel
pisut nõutult pead raputama.

Vastuolud veekandmise ideoloogias
ei muuda tüütuks segapudruks mit-
te üksnes ühte tegevusliini raamatus,
vaid häirivad ka teisi. Näiteks on kõik-
jale raamatusse ajanud oma juured res-
sursside küsimusest möödavaatamine.
Veekandjate juht kirjeldab, kuidas üle-
ujutatud korteris vees lesides lahenesid
tema argiprobleemid: „Raha ja toidu
muretsemise probleem kadus kuidagi
iseenesest” (lk 284). Mis tahes mee-
mürk, religioon või armulõõm võib küll
panna argimuresid unustama, need mi-
nema uhtuda, kuid ei tee neid problee-
me olematuks, eriti pikas perspektiivis.
Ent samas hämaraks jäävas võtmes
leiavad lahenduse ka teiste tegelaste
rahamured. Sellised ebakõlad kipuvad
edasist tegevustki nihkesse ajama ja
ebausutavaks muutma.

Ja kui kõiketeadva autori hääli juba
raamatusse sisse tuua, siis miks mitte
kasutada seda neis kohtades, kus tege-
lased mingite faktidega silmatorkavalt
mööda panevad, nagu näiteks Georgi
mõtisklus sellest, kuivõrd vähe päris-

maalasi on Lõuna-Ameerikasse järele jäänud: „Aga kui nii [etnilises ja kultuurilises mõttes] mõelda, siis on Lõuna-Ameerika ka Euroopa. Kes seal kohalikest alles on? Põhimõtteliselt pole kedagi” (lk 307). Tegelikult on pärismaalaste osakaal sellel mandril riigiti vägagi kõrge ja valdava osa sisserännanute ei moodusta teips mitte eurooplased ega nende järeltulijad, vaid hoopis aafriklaste või asiaadid. Näiteks just mainitud Boliivias moodustavad ketšuaad, aimarad ja teised pärismaalased kokku üle 65 % elanikkonnast. Nihkes loogikat, ebakõlasid ja järjepidamatust leiab raamatust väga suurel määral, ning nagu juba öeldud, sugugi mitte ainult seksti pisut metsa poole juhi monoloogidest. Eradetektiivina päris jõukaks saanud Adam kasutab oma töös XIX sajandile omaseid meetodeid ega luura näiteks vaatluse all oleva isiku netiliiklust, vaid laseb kannupoisil Jean-Paulil jälitamise eesmärgil lihtsalt tema ukse all passida; telefonikõned näiteks Adami ja Georgi või Blutussovi ja Sõõmu vahel tunduvad täiesti mõeldamatuna juba oma pikkuse pärast, tundlemisest ja ülenüansseeritusest rääkimata.

Kõige suurem ebakõlašokk tabas siinkirjutajat aga lehekülgedel 308–309, kus Georgi kirjeldab viimaks linna, kus raamatu tegevus toimub. Kuigi autor nõustub väitega, et tegevus toimub ebamäärases Ida-Euroopas,¹⁷ siis Georgi linnakirjeldus ei jäta just väga suuri valikuid. Nimelt on tegemist mere ääres paikneva Euroopa pealinnaga, kus elab veidi vähem kui pool miljonit inimest ja mida hiljaaegu on tabanud suurem väljarändamislaine. Kiire pilk atlasele ei anna muud võimalust kui pidada seda linna Tallinnaks. Ent kogu raamatu sisu ei viita kuidagi sellele, et tegevus võiks toimuda nii väikeses linnas ja pealegi väljaspool Venemaad. Kõik skaalad osutavad oluliselt suuremale, pigem metropoli mõõtu linnale,

¹⁷ M. Kangro, See ei ole rahvuskirjandus!

ja kuna ka peaaegu kõigi tegelaste nimed on slaavi päritolu (välja arvatud Jean-Paul, keda markeeritigi välismaalaseks), siis turgatas eelkõige pähe Peterburi. Näiteks Adami kirjeldus oma korterist, mis „asus prestiižikas linnaosas, klaas ja betoon, kiirlift, tähelepanelik uksehoidja ja liibuvates riietes toatüdruk. Kõik nii nagu pidi olema ühel elus edasijõudnud inimesel...” (lk 119); seksti juhi kirjeldus sellest, kuidas ta oma paneelmaja korteris lihtsalt veetorud läbi saagis ja korteri püsivalt üle ujutas ja keeldus uputust likvideerimast ning välja kutsutud kiirabi kõikidele majaelanikele ohutuse tagamiseks poest kummikud tõi; muusik Blutussovi suur kuulsus ja edu (muuhulgas „oblastitelevisionides”) – need ei mahu kuidagi nii väikesesse linna nagu Tallinn ja nii väikesesse riiki nagu Eesti. Ei saa rääkida ka suuremahulisest pornotööstusest, kuhu Arkadi jalga vahele püüdis saada; ega üleriigilisest usuliikumiste rahastatud eetikast, moraali ja armastust jutlustavast telekanalist.

Tuleb nõustuda Berk Vaheri järeldusega, et raamatule „olnuks ja oleks vaja ka ranget ja resolootset sisutoimetajat, kes aitab autoril selgusele jõuda, mida too õigupoolest tahab ja kuidas seda saavutada”.¹⁸ Praeguse seisuga puudub kirjutamisprotsessist professionaal, kes halastamatu järjekindlusega teksti kallal nokiks, ja mitte ainult vormi, vaid ka sisu kallal. Selleks et hõlmata oma teksti sotsiaalset läbilõiget ühiskonna eri kihtidest, maalida lugejale pilt inimese olemusvõitlusest tänapäeva tarbimisühiskonnas, on kirjanikul tarvis oma loomingu usutavaks muutmiseks teha väga põhjalikku, sisuliselt teaduslikku tööd,¹⁹ sest faktide sidumine väljamõeldisega muutub tänu informatsiooni va-

¹⁸ B. V a h e r, Kui veest saab aur ja aurust vile, lk 177.

¹⁹ Vt nt: S. B r i n k m a n n, Literature as Qualitative Inquiry: The Novelist as Researcher. – Qualitative Inquiry 2009, kd 15, nr 8, lk 1376–1394.

bale liikumisele järjest keerulisemaks. Kuid on ka võimalus, et Filimonov paiskas meelega eesti lugeja ette romaantooriku, saamaks eesti kultuuriruumi väikeses konnatiigis elavatelt kirjanduse asjatundjatelt, aga ka tavalugejatelt kiiresti kätte arvamused ja analüüsid, et siis parandatud ja kohandatud versiooniga põhiareaali vallutama minna. Pole ju sümbioos evolutsioonibioloogide viimase aja käsitlustes muud kui paratamatu, ühes paigas kaua aega koos eksisteerimise tagajärjel pika aja jook-

sul väljakujunenud vastastikune parasitism. Just nagu eestlaste ja venelaste kooseksisteerimine siinses maanurgas.

Ja millega veel ühes konnatiigis suurt lainetust tekitada kui mitte tellisega...

Arvustus on kirjutatud institutsionaalse uurimistoetuse IUT21-1 „Piiririkkuse mitteaditiivne mõju elustikule” raames.

LAURI LAANISTO